

Instytucje finansowe

Bank centralny w sieci stabilności finansowej (*safety net*)

POPYT I PODAŻ NA PIENIĄDZ

**Pewne podmioty posiadają wolne zasoby pieniężne –
inne szukają środków na sfinansowanie inwestycji**

- Potrzeba czasu na znalezienie się obu stron
- Może to być kosztowne
- Niekoniecznie zakończy się sukcesem
- Potrzebny jest pośrednik ... BANK

BANKI ...

... powstały w odpowiedzi na potrzebę pośrednictwa w pożyczaniu pieniędzy

- Początkowo depozyty i kredyty
- Za złożenie depozytu banki oferują wynagrodzenie w postaci odsetek
- Środki zarabiają
- Są w banku bezpieczne
- Bezpieczeństwo środków w bankach gwarantują specjalnie w tym celu powołane instytucje, takie jak Komisja Nadzoru Finansowego czy Bankowy Fundusz Gwarancyjny

BANKI ...

... powstały w odpowiedzi na potrzebę pośrednictwa w pożyczaniu pieniędzy

- „Za depozyty” banki mogą udzielać kredytów, czyli pożyczać zebrane pieniądze po wyższych stopach procentowych.
- Banki mogą je także pożyczyć innym bankom. Wzajemne pożyczanie sobie przez banki środków pieniężnych jest bardzo popularne i tworzy tzw. **międzybankowy rynek pieniężny**.

WIBOR

- Oprocentowanie kredytów i depozytów w bankach związane jest z kształtowaniem się oprocentowania depozytów i kredytów na rynku międzybankowym, nazywanego w Polsce stawkami WIBOR.
- Oprocentowanie a stawki WIBOR?
- Marża depozytowa a marża kredytowa

INNE USŁUGI

SYSTEM BANKÓW KOMERCYJNYCH

... tworzą banki działające na danym obszarze kraju

- Banki to przedsiębiorstwa dążące do maksymalizacji zysku.
- Instytucje zaufania publicznego, gdyż ludzie w dobrej wierze deponują w nich swoje oszczędności.
- Utratę zaufania do całego systemu bankowego i masowe wycofywanie gotówki z banków.
- Działanie banków podlega drobiazgowej kontroli Komisji Nadzoru Finansowego, której celem jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa depozytów złożonych w bankach.

Sieć bezpieczeństwa finansowego jako instytucjonalne zaplecze stabilności i bezpieczeństwa systemu bankowego

- Efekt domina
- W celu wzmocnienia bezpieczeństwa banków wykorzystuje się szeroki zestaw środków, wśród których znajdują się odpowiednie uregulowania w ustawodawstwie finansowym (monetarnym i fiskalnym), nadzór bankowy z jego uprawnieniami i regulacjami ostrożnościowymi, systemy i instytucje ubezpieczające depozyty oraz gwarantujące kredyty, a także controlling z jego podstawowymi obszarami działania.

SAFETY NET

- Stabilność i bezpieczeństwo systemu bankowego wzmacniają również inne instytucje: nadzór właścicielski sprawowany przez akcjonariuszy i audytorów zewnętrznych oraz organizacje zrzeszające banki.
- O bezpieczeństwie banków decyduje również zestaw czynników makroekonomicznych związanych z kondycją gospodarki, charakterem prowadzonej polityki gospodarczej, w tym zwłaszcza finansowej (monetarnej i fiskalnej).

SAFETY NET

- Zespół instytucji, ze ściśle określonymi uprawnieniami i kompetencjami.
- Instytucje te powołane są, aby chronić system finansowy (w tym bankowy jako wiodące ogniwo tego systemu) i jego klientów przed negatywnymi konsekwencjami destabilizacji, wywołanej skutkami ryzyka występującego na rynkach finansowych, i działających na nim instytucji, dysponujących instrumentami finansowymi w ramach świadczonych usług.
- W skład wchodzi rząd, banki centralne, instytucje nadzoru finansowego oraz gwarantowania depozytów.
- Jest to element współczesnej architektury finansowej.
- Wzrost roli i znaczenia w ostatnich latach.

Przed kryzysem ...

- Monitorowała sytuację systemu finansowego i wykonywała zadania wynikające z przypisanych poszczególnym instytucjom wchodzącym w jej skład, funkcji dotyczących przeciwdziałania narastającym tendencjom kryzysowym oraz materializacji ryzyka systemowego. Kiedy jednak pojawiają się oznaki kryzysu i następuje destabilizacja systemu finansowego, powoływane są odpowiednie komitety (np. w Polsce w 2009 r. Komitet Stabilności Finansowej) wyposażone w dodatkowe kompetencje i uprawnienia odpowiadające specyfice nowej, groźnej sytuacji i umożliwiające podejmowanie działań na rzecz przywrócenia warunków sprzyjających wykonywaniu stabilizacyjnych funkcji systemu finansowego.

SAFETY NET wsparcie ze strony polityki fiskalnej

- W ramach realizowanych funkcji finansów publicznych: redystrybucyjnej, alokacyjnej i stabilizacyjnej – na rządach musi spoczywać przede wszystkim obowiązek prowadzenia polityki fiskalnej zapewniającej dyscyplinę budżetową przejawiającą się w trosce o jej równowagę wyrażającą się w kształtowaniu ściśle określonych wymogów dotyczących deficytu budżetowego i długu publicznego.
- Istotną rolą rządu jest przygotowanie skutecznych regulacji i norm prawnych gwarantujących stabilne i bezpieczne funkcjonowanie instytucji finansowych. Rząd jako dysponent środków publicznych wykazywać się musi ciągłą, systematyczną i konsekwentną troską o racjonalizację wydatków publicznych.

Bank centralny

Bank centralny to jedna z najważniejszych centralnych instytucji państwa, najczęściej mająca silne umocowanie prawne w konstytucji.

Bank centralny to instytucja odpowiedzialna za funkcjonowanie systemu bankowego oraz prowadzenie bieżącej polityki pieniężnej państwa.

Dbą on o kondycję pieniądza i instytucji zajmujących się jego obrotem.

W praktyce gospodarczej wyróżnia się dwa modele relacji banku centralnego i państwa: bank centralny niezależny od państwa (samodzielnie ustalający cele i dobierający narzędzia) oraz bank centralny zależny od państwa (rządu).

Bank centralny

Zgodnie z art. 227 ust. 1 Konstytucji RP „Centralnym bankiem państwa jest Narodowy Bank Polski. Przysługuje mu wyłączne prawo emisji pieniądza oraz ustalania i realizowania polityki pieniężnej. Narodowy Bank Polski odpowiada za wartość polskiego pieniądza”. Podstawowe zadania NBP określa ustawa o Narodowym Banku Polskim i ustawa Prawo bankowe, a także Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz Statut ESBC i EBC.

Bank centralny

Są kraje, gdzie banki centralne odpowiadają przede wszystkim za stabilność cen, a inne cele mogą być realizowane, o ile nie zagrażą temu pierwszemu.

Obecnie według tej filozofii działa Europejski Bank Centralny (taki model bankowości centralnej określa się mianem niemieckiego).

Obecnie blisko 30 banków centralnych realizuje strategię celu inflacyjnego, z czego większość to banki centralne gospodarek wschodzących.

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

- Ogłoszenie celu inflacyjnego, odnoszącego się do zmian powszechnie znanego indeksu cen, ułatwiało podmiotom gospodarczym zrozumienie celu polityki pieniężnej. Dzięki temu potencjalnie zwiększał się wpływ banku centralnego na kształtowanie oczekiwań inflacyjnych.
- Polityka pieniężna została oparta na analizie znacznie szerszego niż dotychczas zakresu danych i informacji, co miało się przyczynić do osiągnięcia lepszych wyników.

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

- Realizacja celu inflacyjnego przestała zależeć od istnienia stabilnego związku pomiędzy dynamiką agregatów monetarnych a inflacją.
- Strategia celu inflacyjnego – dzięki analizie bieżącego i historycznego kształtowania się inflacji – umożliwia rozliczanie banku z realizacji założonego celu.
- Możliwość rozliczania władz monetarnych z prowadzonej polityki wzmacniał dodatkowo fakt, że **wskaźniki inflacji** są najczęściej obliczane i publikowane przez **niezależne od banku centralnego** urzędy statystyczne, podczas gdy agregaty monetarne są z reguły wyliczane przez banki centralne.

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

- Ciekawostki:

- pierwsza Nowa Zelandia 1989
- Kanada, Izrael, Wielka Brytania i Szwecja
- Gospodarki wschodzące z Azji Południowo-Wschodniej, Ameryki Łacińskiej oraz Europy Środkowo-Wschodniej

KTO NIE?

Fed
EBC

Bank Japonii

Bank Chin

Bank
Szwajcarii

- Alan Bollard nazwał tę strategię jednym z flagowych towarów eksportowych kraju.

- dlaczego taka strategia?

**niepowodzenia wcześniejszych działań
oraz polityki dyckrecjonalnej**

- jeszcze wcześniej strategia kontroli podaży pieniądza lub kursu walutowego

**1998 Czechy,
na skutek
kryzysu
walutowego**

**w ramach
prowadzonych
reform
systemowych**

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

Największe banki centralne, tj. Fed, EBC, Bank Japonii oraz Bank Szwajcarii, dystansują się od *fully-fledged inflation targeting*. W związku z tym choć ich strategie polityki pieniężnej są zbliżone do strategii celu inflacyjnego, w wielu opracowaniach kraje te nie są zaliczane do *inflation targeters*.

**KTO NIE
KORZYSTA Z BCI?**

**Fed
EBC
Bank Japonii
Bank Chin
Bank Szwajcarii**

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

- W przypadku Banku Szwajcarii jedyną różnicą w strategii jego polityki pieniężnej względem *fully-fledged inflation targeting* do września 2011 r. były kwestie operacyjne; celem operacyjnym SNB jest bowiem określony poziom rynkowej 3-miesięcznej stopy Libor1. W dniu 6 września 2011 r. SNB istotnie zmienił ramy swojej polityki pieniężnej, ogłaszając gotowość do nieograniczonych interwencji walutowych w celu obrony dolnej granicy kursu walutowego na poziomie 1,20 EUR/CHF, co jako asymetryczny cel kursowy nie jest elementem standardowej strategii celu inflacyjnego.
- Fed – pomimo ustanowienia ilościowego celu dla inflacji w styczniu 2012 r. – często podkreśla dualność swojego mandatu i równorzędność wyszczególnionych w nim celów (Fed, 2012) jako elementy odróżniające jego strategię od strategii celu inflacyjnego.

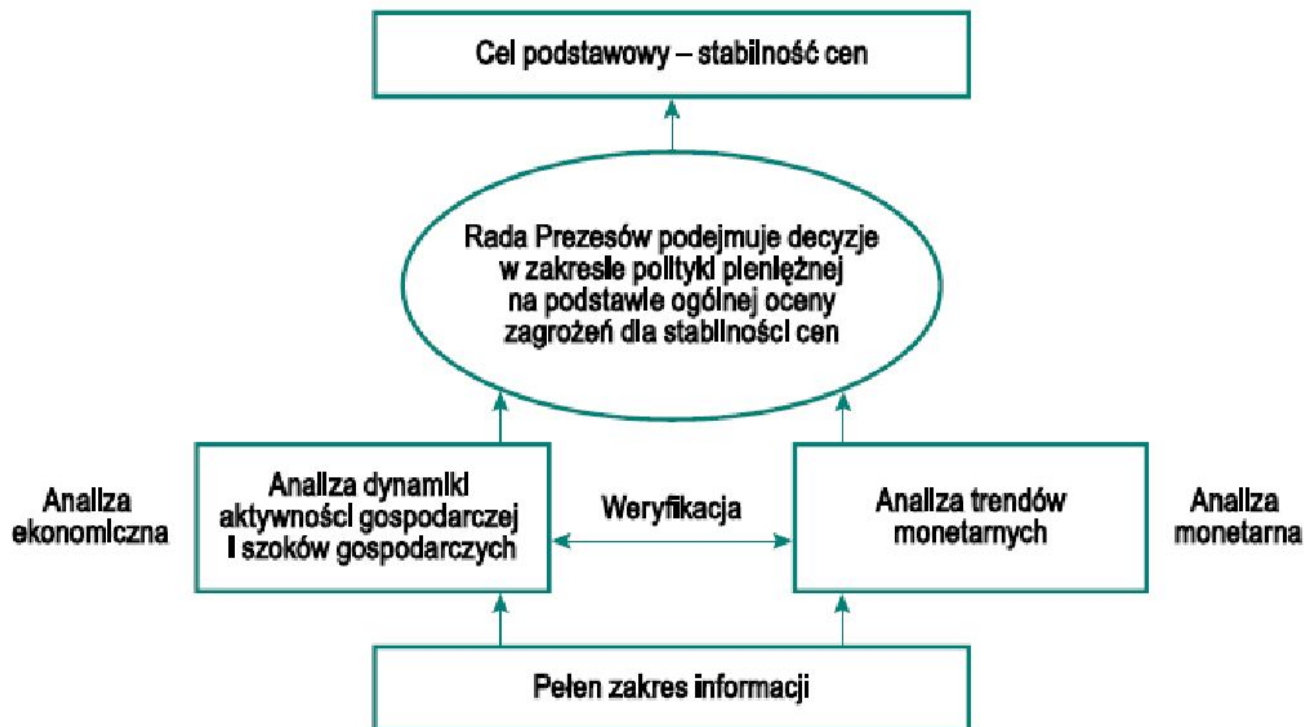
Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

- Bank Japonii w lutym 2012 r., po dwóch dekadach umiarkowanie skutecznej polityki pieniężnej, ogłosił numeryczny cel stabilności cen. Zrobił to w taki sposób, że trudno zaliczyć go do grupy *fully-fledged inflation targeters*. Chodzi tu przede wszystkim o założenie możliwości corocznej rewizji celu.
- Europejski Bank Centralny pod względem zdefiniowania celu inflacyjnego oraz jego nadrzędności względem pozostałych celów banku centralnego spełnia wszystkie warunki, by został uznany za *inflation targeter*. Chcąc jednak skorzystać z pozytywnych doświadczeń Bundesbanku związanych ze stosowaniem strategii kontroli podaży pieniądza, zdecydował się na uwzględnienie w swojej deklarowanej strategii filara monetarnego, co nie jest powszechne wśród pozostałych banków stosujących strategię celu inflacyjnego.

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

Schemat 3.1. Strategia polityki pieniężnej Europejskiego Banku Centralnego

Źródło: Grostal i in., *Ewolucja strategii celu inflacyjnego w wybranych krajach*, NBP, Warszawa 2015, s. 52.

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego. Główne elementy.

1. Uznanie stabilności cen za nadrzędny cel polityki pieniężnej,
2. Publiczne ogłoszenie numerycznego celu inflacyjnego,
3. Uwzględnianie wielu wskaźników ekonomicznych, w tym prognoz inflacji, w procesie podejmowania decyzji,
4. Przejrzystość (komunikacja z otoczeniem),
5. Kontrola demokratyczna (ang. *accountability*) banków centralnych, umożliwiającą rozliczenie banku centralnego z realizacji założonych celów.

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

Ze względu na sposób traktowania celu teoria wyszczególnia **dwa podejścia do strategii celu inflacyjnego:**

restrykcyjne (ang. *strict*) - zakłada, że bank centralny koncentruje się wyłącznie na stabilizowaniu inflacji na poziomie celu, nie zważając, jaki będzie to miało koszt dla realnej gospodarki.

elastyczne (ang. *flexible*) - przyjmuje, że celem banku centralnego jest stabilizowanie zarówno inflacji na poziomie celu, jak i aktywności gospodarczej – a zatem produkcji i zatrudnienia – na poziomie zgodnym z potencjałem, a więc odwołuje się do dwuczynnikowej funkcji straty banku centralnego.

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

Raczej elastyczne bo restrykcyjne powoduje:

- możliwość pogłębienia spadku produkcji i zatrudnienia w warunkach negatywnych wstrząsów podażowych, w przypadku których dynamika produkcji i inflacja zmieniają się w przeciwnych kierunkach;
- dużą zmienność wielkości ekonomicznych, w tym kursu walutowego, stop procentowych, a także produkcji i zatrudnienia, towarzyszącą szybkemu sprowadzaniu inflacji do celu w razie szoków powodujących jej przejściowe odchylenie od celu;

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

Raczej elastyczne bo restrykcyjne powoduje:

- możliwość wystąpienia tzw. *instrument-instability problem*, polegającego na tym, że wskutek przywiązywania zbyt dużej wagi do utrzymywania inflacji na poziomie celu, a tym samym braku tolerancji dla przejściowych odchyleń od celu, niezbędne stawałyby się częste i niejednokrotnie różnokierunkowe dostosowania stopy procentowej, co – wbrew intencjom władz monetarnych – oddziaływałoby destabilizująco na inflację;
- utratę zrozumienia przez społeczeństwo polityki banku centralnego wskutek częstych i radykalnych zmian w polityce pieniężnej, co negatywnie wpływałoby na wiarygodność banku centralnego.

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego w NBP

Począwszy od 2004 r. Rada przyjęła ciągły cel inflacyjny na poziomie 2,5% z symetrycznym przedziałem odchyień o szerokości ± 1 pkt proc. Rada realizuje strategię w warunkach płynnego kursu walutowego. System płynnego kursu nie wyklucza interwencji na rynku walutowym, gdy jest to niezbędne do zapewnienia stabilności makroekonomicznej i finansowej kraju, co sprzyja średniookresowej realizacji celu inflacyjnego. Doświadczenia NBP oraz innych banków centralnych wskazują, że strategia bezpośredniego celu inflacyjnego – stosowana przy zachowaniu odpowiedniej elastyczności – jest skutecznym sposobem zapewnienia stabilności cen w średnim okresie, a jednocześnie sprzyja stabilności makroekonomicznej.

ryzyko narastania nierównowag w gospodarce, w szczególności wynikających z niestabilnych boomów kredytowych

Bank centralny – strategia bezpośredniego celu inflacyjnego

elastycznego kształtowania parametrów i sposobu zastosowania dostępnych instrumentów polityki pieniężnej

Reakcja polityki pieniężnej na wstrząsy zależy od ich przyczyn i charakteru

- W przypadku wstrząsów popytowych inflacja i produkcja zmieniają się w tym samym kierunku. Podwyżka stop procentowych osłabia aktywność gospodarczą w krótkim okresie i, w dalszej kolejności, presję inflacyjną.
- W przypadku wstrząsów podażowych dynamika produkcji i inflacja zmieniają się w przeciwnych kierunkach.

JAKIE DYLEMATY?

Bank centralny – funkcje i instrumenty

Regulacje prawne przypisują bankom centralnym, mającym realizować ich ustawowe cele i funkcje, uprawnienia w zakresie:

- kontroli podaży pieniądza,
- reżimu kursowego,
- bezpieczeństwa systemu płatniczego.

Bank centralny – funkcje

Bank państwa

- obsługuje rachunki władz centralnych i terenowych (samorządowych)
- przeprowadza w ich imieniu operacji finansowych krajowych i zagranicznych,
- dysponuje rezerwami złota i dewiz, nadzorowanie transakcji kredytowych z zagranicą, zaciąganie i spłata kredytów zagranicznych

Nie udziela kredytu ze względu na zagrożenie inflacją

Bank centralny – funkcje

- Bank centralny emituje pieniądź gotówkowy. Jest jedyną instytucją uprawnioną do emitowania znaków pieniężnych w danym państwie.
- W ramach tej funkcji należy umieścić również oddziaływania na ogólną podaż oraz organizowanie obiegu pieniężnego. Zadania te mogą być prawidłowo realizowane jedynie w warunkach stabilności systemu bankowego, co określa konieczność zainteresowania banku centralnego stabilnością finansową.

Bank centralny – funkcje

Bank banków

zaopatruje banki komercyjne w pieniądź, reguluje rezerwy banków komercyjnych. Bank centralny realizuje również transakcje z zagranicznymi bankami centralnymi i instytucjami międzynarodowymi.

Pożyczkodawca ostatniej instancji

wspomaga pożyczkami banki i instytucje finansowe w sytuacji kryzysowej.

Bank centralny – funkcje

Pożyczkodawca ostatniej instancji

to dyskrecjonalne zasilenie w płynność pojedynczego banku lub całego systemu bankowego w reakcji na niekorzystny szok wywołujący nadzwyczajny wzrost popytu na pieniądz rezerwowy, który nie może zostać zaspokojony z innych źródeł (np. prywatnych).

Współczesne banki centralne, szczególnie w gospodarkach rozwiniętych, stają się coraz częściej nie tylko kreatorami polityki pieniężnej i pożyczkodawcami ostatniej instancji dla banków, ale także dla całych gospodarek.

Bank centralny – funkcje stabilizująco-kontrolne

- Bank centralny formułuje cele polityki pieniężnej państwa i steruje nią za pomocą dostępnych instrumentów.
- Bank centralny utrzymuje i zarządza rezerwami dewizowymi kraju, a także prowadzi politykę kształtowania kursu waluty krajowej.
- Bank centralny nadzoruje działalność banków komercyjnych, dbając o bezpieczeństwo systemu bankowego.
- Bank centralny reguluje podaż pieniądza w obiegu (poprzez np. operacje otwartego rynku i ustalanie stóp procentowych) i oddziałuje na politykę kredytową banków komercyjnych.

POŚREDNIE I BEZPOŚREDNIE

Pośrednie (parametryczne, rynkowe) instrumenty polityki pieniężnej:

- Kierowane są do ogółu podmiotów sektora bankowego, na które oddziałują poprzez:
 - odpowiednie zmiany w podaży pieniądza lub
 - wysokości rynkowych stóp procentowych.
- Oddziałują poprzez odpowiednie modelowanie układu zależności pomiędzy stopami procentowymi a popytem na pieniądź i jego podażą.
- Skuteczność zależy od stanu płynności w sektorze bankowym.
- Oddziałują na zachowanie instytucji finansowych przez:
 - **zmiany w bilansie banku centralnego** lub
 - wpływ na cenę pieniądza i innych aktywów finansowych metodami rynkowymi.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

Zadania w zakresie pieniądza dotyczą w pierwszej kolejności utrzymywania jego siły nabywczej.

Do podstawowych rynkowych narzędzi banku centralnego należą:

- stopy procentowe,
- operacje otwartego rynku,
- rezerwa obowiązkowa,
- transakcje kredytowo-depozytowe.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – st. %

Najważniejszym instrumentem banku centralnego jest **stopa procentowa**. Bank ustala poziom stopy krótkoterminowej, która traktowana jest jako podstawowa cena pieniądza w gospodarce. Decyzje jej dotyczące podejmowane są przez odpowiednie organy banku w celu wywołania oczekiwanej reakcji rynku, który określa własne stopy procentowe (w Polsce są to stopy WIBOR – to od nich bezpośrednio zależy oprocentowanie większości kredytów zaciąganych przez klientów banków).

Restrykcyjna i ekspansywna polityka pieniężna

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – st. %

Stopa procentowa:	Oprocentowanie	Obowiązuje od dnia
Stopa referencyjna ¹⁾	1,50	2015-03-05
Stopa lombardowa	2,50	2015-03-05
Stopa depozytowa	0,50	2015-03-05
Stopa redyskonta weksli	1,75	2015-03-05
Stopa rezerwy obowiązkowej:	Oprocentowanie	Obowiązuje od dnia
- od środków złotych i środków w walutach obcych zgromadzonych na rachunkach bankowych, od środków uzyskanych z tytułu emisji papierów wartościowych	3,50	2010-12-31
- od środków uzyskanych z tytułu operacji repo i sell-buy-back	0,00	2012-01-01
Oprocentowanie środków rezerwy obowiązkowej ²⁾	1,35	2015-03-05

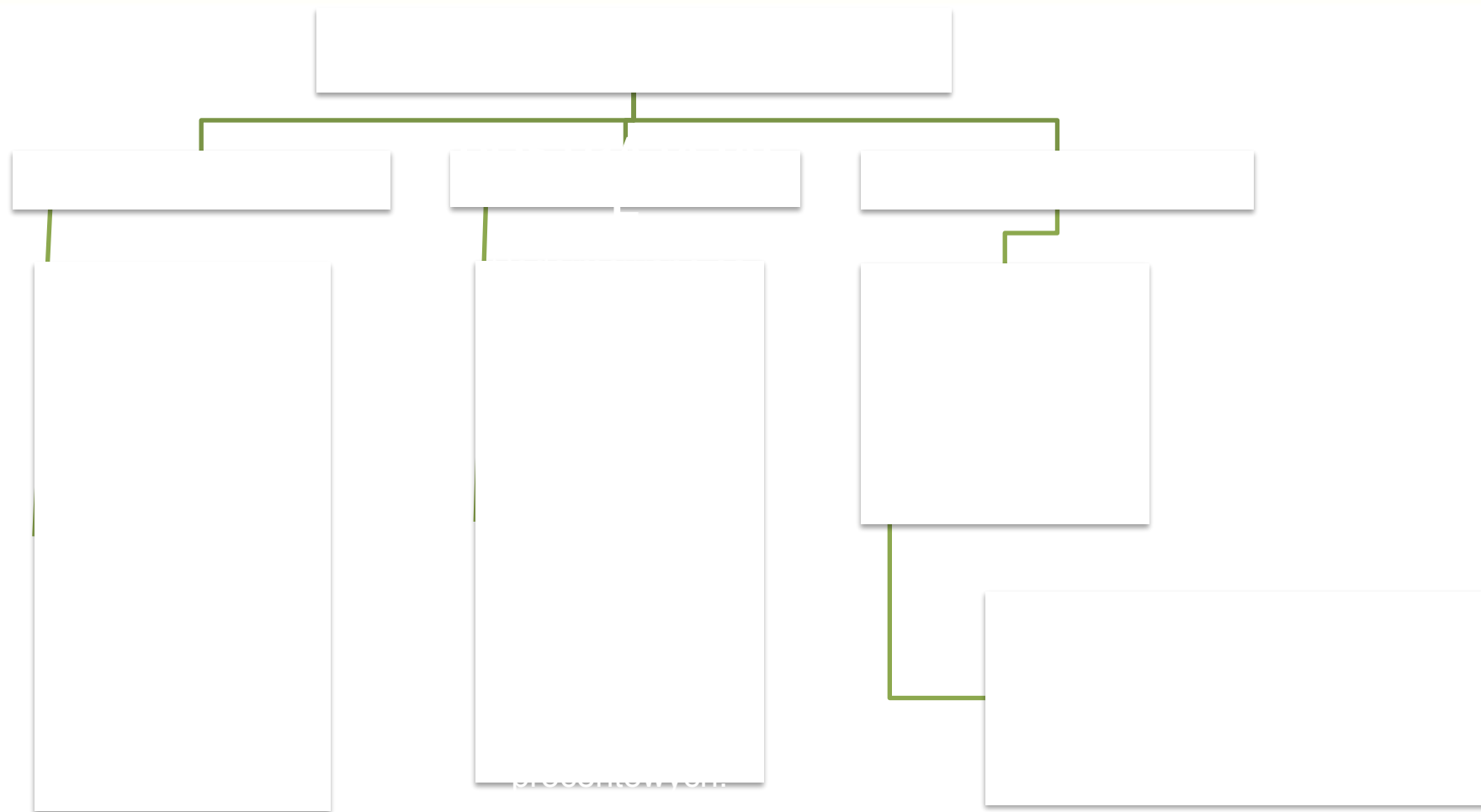

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – OOR

- Jednym z kluczowych narzędzi kształtowania ilości pieniądza w gospodarce są **operacje otwartego rynku**.
- Wynikają one z dwóch ważnych uprawnień banku centralnego.:
 - możliwość emitowania własnych krótkoterminowych papierów wartościowych o charakterze dłużnym, tzw. bonów banku centralnego (w Polsce 7-dniowe bony pieniężne są sprzedawane przez NBP bankom komercyjnym w każdy piątek; w ten sposób bank centralny reguluje ilość krótkoterminowych nadwyżek gotówki w sektorze bankowym),
 - możliwość zakupu od wybranych podmiotów gospodarczych – zazwyczaj banków komercyjnych – określonych papierów wartościowych.

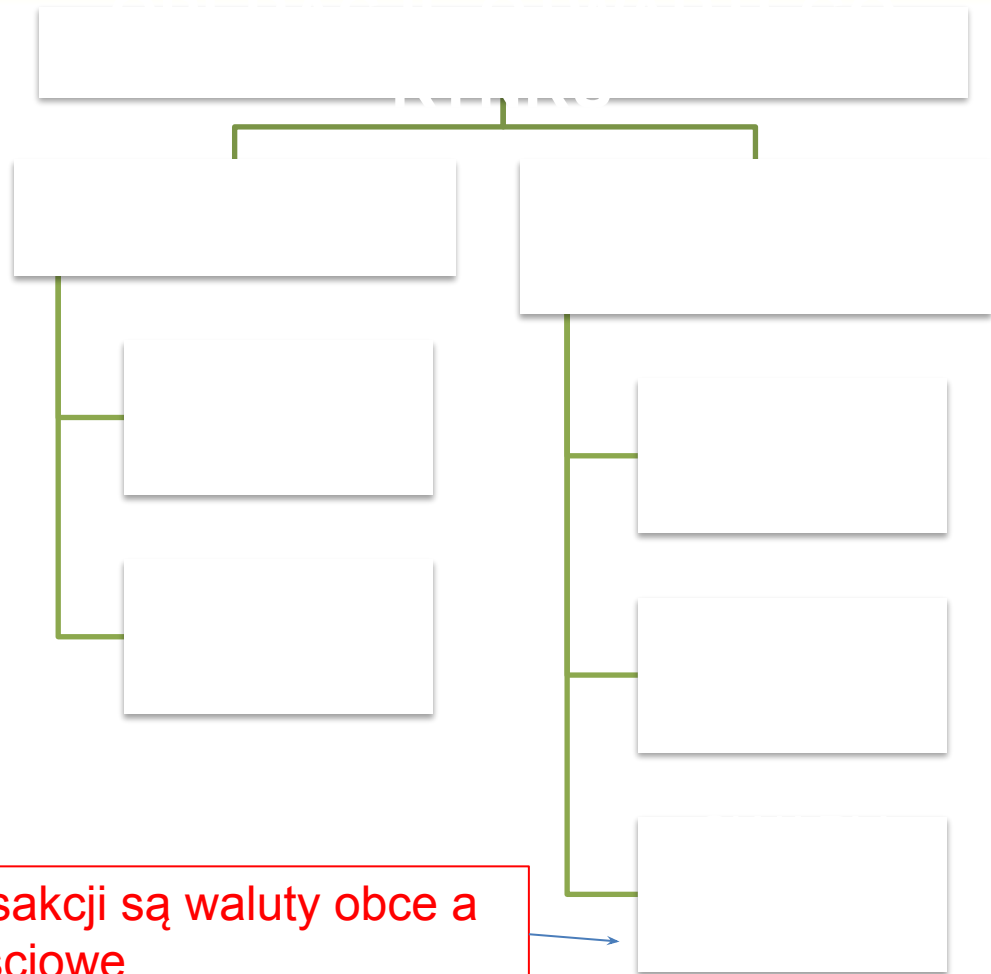

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – OOR podział ze względu na cel przeprowadzanych transakcji

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – OOR podział ze względu na charakter przeprowadzanych transakcji

- zakup lub sprzedaż papierów wartościowych przez bank centralny bez zobowiązania do późniejszego zawarcia transakcji odwrotnej
- większa prostota, wykorzystywane do regulowania płynności w okresach dłuższych

przedmiotem transakcji są waluty obce a nie papiery wartościowe

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – RO

Rezerwa obowiązkowa to środki stanowiące pewną określoną część depozytów wpłacanych do banków komercyjnych, która nie może służyć do finansowania akcji kredytowej. Środki te są odkładane w banku centralnym. Wysokość rezerw obowiązkowych ogranicza bankom możliwości udzielania kredytów, choć w ograniczonym zakresie. Przede wszystkim zaś poprzez rezerwę obowiązkową bank centralny stabilizuje poziom stóp na rynku pieniężnym.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – RO

Funkcje rezerwy obowiązkowej:

- ostrożnościowa,
- generowanie zysku banku centralnego,
- kontrola podaży pieniądza,
- zarządzanie płynnością systemu bankowego,
- kreacja popytu na pieniądz banku centralnego,
- stabilizator krótkoterminowych stóp procentowych.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – OOR

- Do 2014 r. obowiązek utrzymywania rezerwy obowiązkowej obejmował:
banki,
oddziały instytucji kredytowych,
oddziały banków zagranicznych działające w Polsce.

W wyniku nowelizacji ustawy o NBP

- Od 2014 r. został rozszerzony na:
spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe,
Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową

Rezerwa obowiązkowa w 2014 r. była utrzymywana w systemie uśrednionym. Podmioty zobowiązane do utrzymywania rezerwy obowiązkowej były zobligowane do posiadania średniego stanu środków na rachunkach w NBP w okresie rezerwowym na poziomie nie niższym od wartości rezerwy wymaganej.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – TDK

Transakcje depozytowo-kredytowe, zwykle krótkookresowe, często jednodniowe:

- banki komercyjne mogą pożyczać z własnej inicjatywy pieniądze od banku centralnego.
- limity i warunki specjalne ustalane bezpośrednio przez bank centralny
- banki komercyjne mogą lokować na rachunku terminowym w banku centralnym wolne środki pieniężne – depozyty na koniec dnia.

Operacje depozytowo-kredytowe są istotne kiedy regulowanie płynności płatniczej sektora bankowego za pomocą operacji otwartego rynku nie zapewnia utrzymania ustabilizowanego i zgodnego z oczekiwaniami poziomu stóp procentowych.

W odróżnieniu od OOR, TDK przeprowadzane są z inicjatywy banków komercyjnych

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej – TDK

Oprocentowanie kredytu lombardowego, ustalane przez bank centralny, jest ważnym instrumentem polityki pieniężnej.

Wyznacza górny pułap wahań krótkoterminowych stóp procentowych na rynku międzybankowym.

Oprocentowanie transakcji depozytowych wyznacza natomiast dolną granicę zmienności krótkoterminowych stóp procentowych.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

BEZPOŚREDNIE – kontroli administracyjnej

1. Bezpośrednie regulacje cen instrumentów finansowych lub wolumenu (depozytów, kredytów) przez administracyjne nakładanie ograniczeń na instytucje finansowe
 - przyjmują formę dyrektyw lub zarządzeń kierowanych do instytucji finansowych przez bank centralny;
2. Oddziaływanie poprzez moralną perswazję

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

Kontrola udzielanych kredytów:

Zadaniem jest utrzymanie podaży pieniądza na określonym poziomie w celu przywrócenia lub po prostu zapewnienia równowagi w gospodarce i/lub obrotach bieżących z zagranicą.

Może przybrać formę:

- kontyngentów lub pułapów kredytowych,
- kwotowych lub procentowych ograniczeń dotyczących depozytów lub papierów wartościowych,
- dyrektywnych wskaźników określających procentowy stosunek danego typu kredytów do kapitału własnego,
- badania wypłacalności banków komercyjnych,
- innych łagodniejszych form kontroli.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

Kontrola poziomu stóp procentowych

należy do bezpośrednich instrumentów selektywnego oddziaływania na gospodarkę za pomocą zjawisk pieniężnych;

Prowadzi się ją poprzez:

- podmiotowe lub przedmiotowe różnicowanie stawek oprocentowania
- za pomocą wyznaczania górnej lub dolnej wysokości stóp procentowych narzucania bankom komercyjnym ściśle określonej wysokości stawek

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

Moralna perswazja

- Polega ona na przekazywaniu w różnej formie informacji na temat krótko i średniookresowych założeń polityki pieniężnej, jej instrumentów i zamierzonych efektów.
- Skala posługiwania się zależy od szeregu uwarunkowań, mających swoje źródła w sytuacji wewnętrznej danego kraju oraz w jego powiązaniach z zagranicą.
- Wielkość zapotrzebowania na wspieranie polityki pieniężnej instrumentami perswazji powinna być odwrotnie proporcjonalna do poziomu niepewności i niemożności osiągnięcia jej celów za pomocą instrumentów ogólnego oddziaływania na system bankowy.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

Przesłanki do perswazji:

- Stany nadpłynności w sektorze bankowym, które poprzez finansowe uzależnienie banków komercyjnych od banku centralnego zawieszają regulacyjne właściwości stopy oprocentowania kredytu lombardowego.
- Konieczność jednoczesnego realizowania wykluczających się nawzajem celów polityki pieniężnej, czego przykładem może być potrzeba schłodzenia koniunktury gospodarczej oraz zmniejszenia dopływu kapitału z zagranicy.
- Wpływ wywierany na kurs walutowy oraz zmiany w rezerwach dewizowych państwa.
- Niejednoznaczność w interpretowaniu zamierzeń banku centralnego na podstawie wykorzystywanych przez niego instrumentów pośrednich.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

Instrumenty administracyjne stosowane przez bank centralny

- charakteryzują się dużą skutecznością;
- są stosowane szczególnie w warunkach niskiego poziomu rozwoju rynków finansowych;
- są stosowane w okresach silnych zaburzeń finansowych;
- gdy niemożliwe jest skuteczne oddziaływanie na rynek za pomocą instrumentów pośrednich.

Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

Instrumenty bc stosowane w sytuacjach kryzysowych

- funkcja pożyczkodawcy ostatniej instancji
- polityka informacyjna (komunikacja z rynkiem oraz moralna perswazja)
- decyzja o braku interwencji
- zasilenie w kapitał
- instytucje zarządzające aktywami niskiej jakości

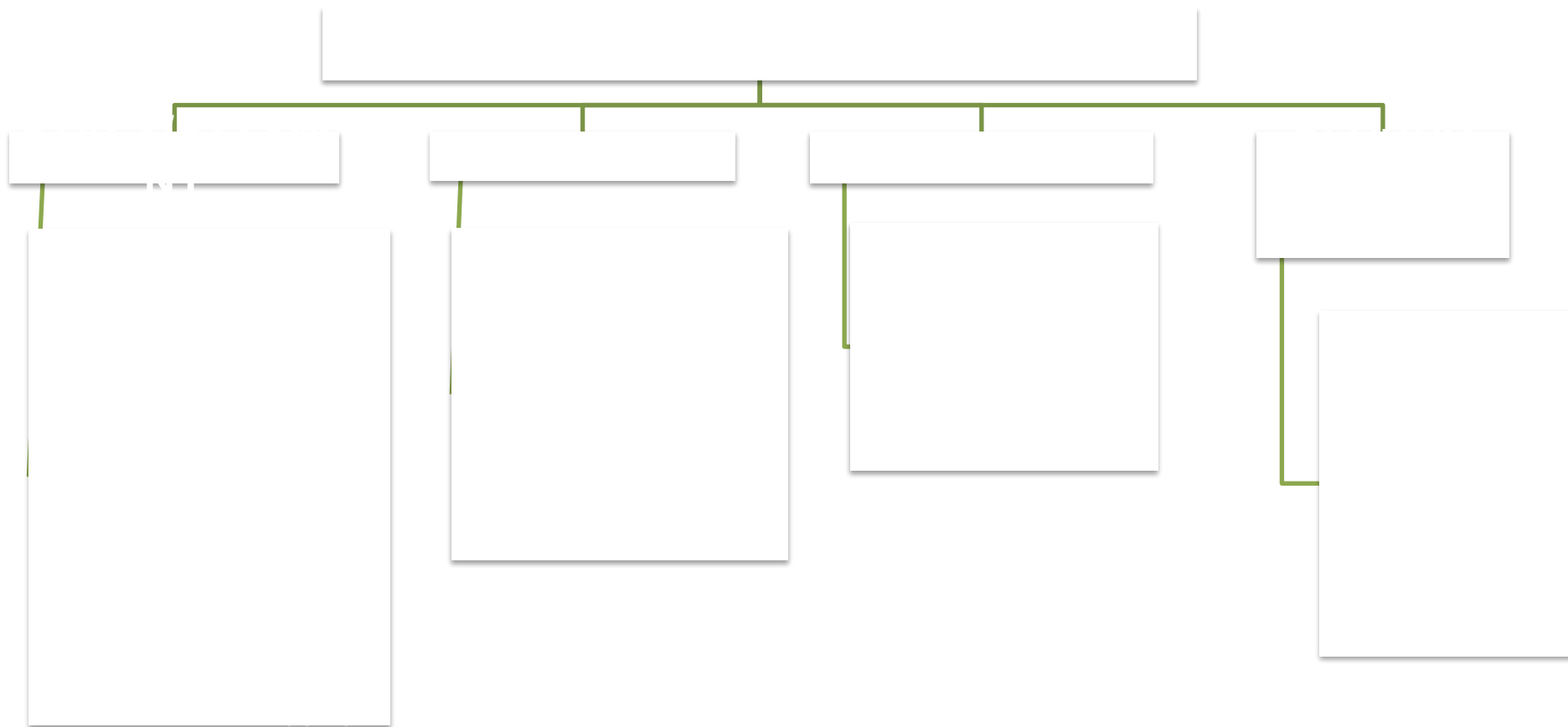
Bank centralny – instrumenty polityki pieniężnej

Instrumenty administracyjne stosowane przez bank centralny mają jednak wiele wad, pomimo ich dużej skuteczności:

- administracyjny charakter powoduje ograniczenia konkurencji na rynku;
- stosowanie prowadzi do spadku efektywności na rynku;
- zwiększa koszty usług finansowych;
- mogą przyczyniać się do rozwoju patologicznych zjawisk związanych z handlem przyznanymi limitami i przez to do podtrzymywania funkcjonowania nieefektywnych banków;
- uznaniowy charakter stwarza niebezpieczeństwo preferowania określonych grup podmiotów, zaburzając prawidłowe funkcjonowanie rynku.;
- sprzyjają rozwojowi tzw. szarej strefy i przenoszeniu części działalności za granicę.

Bank centralny – polityka walutowa

Bank centralny

Dbłość o krążenie

Bank centralny odpowiada także za bezpieczeństwo systemu bankowego. Funkcję tę realizuje na dwa sposoby. Może w jego ramach działać nadzór bankowy (ma wtedy uprawnienia kontrolne), ale niezależnie od tego ma dbać o zdolność do bieżącej obsługi rachunków bankowych i depozytów poprzez doprowadzanie do banków gotówki (zapewnianie płynności bankom komercyjnym), szczególnie wtedy, gdy niektóre banki nie mają możliwości funkcjonowania na rynku międzybankowym.

Bank centralny

Bank centralny **kreuje także infrastrukturę rozliczeniową dla systemu bankowego** poprzez:

- tworzenie lub wspomaganie stworzenia systemów rozliczeniowych,
- kreowanie izb rozliczeniowych,
- budowanie odpowiedniej infrastruktury informatycznej
- nadzór i kontrolę.

W Polsce bank centralny brał udział w powstawaniu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych, systemów SYBIR, ELIKSIR czy SORBNET.

Bank centralny

Aktywność międzynarodowa banku centralnego

Dotyczy ona nie tylko polityki kursowej i zarządzania rezerwami walutowymi.

Banki centralne wpływają na kreowanie środowiska gospodarczego i starają się skoordynować podejmowane przez siebie działania. Jednym z gremiów temu służących jest **Bank Rozliczeń Międzynarodowych w Bazylei**, który prowadzi rozliczenia między bankami centralnymi (bank banków centralnych).

NBP poprzez m.in. Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego tworzy podstawowe zasady zarządzania instytucjami bankowymi znane jako normy bazylejskie (obecnie Bazylea III).

Bank centralny

Bank centralny **kreuje także infrastrukturę rozliczeniową dla systemu bankowego** poprzez:

- tworzenie lub wspomaganie stworzenia systemów rozliczeniowych,
- kreowanie izb rozliczeniowych,
- budowanie odpowiedniej infrastruktury informatycznej
- nadzór i kontrolę.

W Polsce bank centralny brał udział w powstawaniu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych, systemów SYBIR, ELIKSIR czy SORBNET.

Bank centralny

Dla możliwie najlepszego realizowania stawianych przed bankiem centralnym celów powinien się cechować przede wszystkim:

- niezależnością
- wiarygodnością dla uczestników obrotu gospodarczego,
- stabilnością i przewidywalnością działań i związanych z nimi decyzji,
- transparentnością procesu decyzyjnego,
- adekwatnością wykorzystywanych narzędzi.

Bank centralny

Oprócz **polityki pieniężnej** istotną rolę w utrzymywaniu stabilności makroekonomicznej pełni **polityka fiskalna** oraz **polityka makroostrożnościowa**.

Dla zachowania stabilności cen w dłuższym okresie niezbędne jest bowiem prowadzenie polityki fiskalnej, która zapewnia długookresową stabilność finansów publicznych, a także polityki makroostrożnościowej, ograniczającej ryzyko narastania nierównowag w gospodarce.

Istotnym uwarunkowaniem krajowej polityki pieniężnej jest także polityka pieniężna prowadzona przez główne banki centralne.

Polityka makroostrożnościowa

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym, podpisana przez prezydenta RP we wrześniu 2015 r.

Uchylona została obecnie obowiązująca ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o Komitecie Stabilności Finansowej.

Ustawa

- w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę PE i Rady nr 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniającą dyrektywę 2002/87/WE i uchylającą dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz. Urz. UE L 176 z 27.06.2013, str. 338, z późn. zm.)

Ustawa

- służy stosowaniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. Urz. UE L 176 z 27.06.2013, str. 1, z późn. zm.)

Nadzór makroostrożnościowy

- obejmuje identyfikację, ocenę i monitorowanie ryzyka systemowego powstającego w systemie finansowym lub jego otoczeniu oraz działanie na rzecz wyeliminowania lub ograniczania tego ryzyka z wykorzystaniem instrumentów makroostrożnościowych.

Nadzór makroostrożnościowy

- celem nadzoru makroostrożnościowego jest w szczególności wzmacnianie odporności systemu finansowego na wypadek materializacji ryzyka systemowego i wspieranie przez to długookresowego, zrównoważonego wzrostu gospodarczego kraju.

Nadzór makroostrożnościowy

Cele pośrednie dotyczą ograniczenia:

- nadmiernej akcji kredytowej i zbyt wysokiej dźwigni finansowej
- niedoboru płynności i problemów z finansowaniem się banków
- nadmiernej koncentracji ekspozycji (efekt zarażania)

Nadzór makroostrożnościowy

Ryzyko systemowe

- ryzyko zakłócenia w funkcjonowaniu systemu finansowego, które w razie jego materializacji zaburza działanie systemu finansowego i gospodarki narodowej jako całości, którego źródłem mogą być w szczególności tendencje związane z nadmierną dynamiką akcji kredytowej lub zadłużenia i związane z nimi nierównowagi w zakresie cen aktywów, niestabilne modele finansowania, rozkład ryzyka w systemie finansowym, powiązania pomiędzy instytucjami finansowymi lub nierównowagi makroekonomiczne i sektorowe.

Zarządzanie kryzysowe

- obejmuje działanie na rzecz utrzymania lub przywrócenia stabilności systemu finansowego w przypadku bezpośredniego zagrożenia tej stabilności
- celem efektywna współpraca członków **Komitetu Stabilności Finansowej**, w tym koordynacja działań podmiotów reprezentowanych przez tych członków, na rzecz utrzymania lub przywrócenia stabilności systemu finansowego oraz wymiana informacji, opinii i ocen

Komitet Stabilności Finansowej

Organ właściwym w zakresie nadzoru makroostrożnościowego i zarządzania kryzysowego

- Minister Finansów (przewodniczący)
- Prezes Narodowego Banku Polskiego (przewodniczący)
- Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego
- Prezes Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Komitet Stabilności Finansowej – zadania

w zakresie nadzoru makroostrożnościowego:

- stosowanie instrumentów makroostrożnościowych, w tym przedstawianie stanowisk, oraz wydawanie rekomendacji
- identyfikowanie instytucji finansowych stwarzających istotne ryzyko dla systemu finansowego
- współpraca z Europejską Radą do spraw Ryzyka Systemowego, innymi organami UE, organami nadzoru makroostrożnościowego z państw członkowskich lub państw trzecich, a także instytucjami międzyn.
- zapewnienie właściwego obiegu informacji pomiędzy członkami Komitetu służących realizacji jego zadań

Komitet Stabilności Finansowej – zadania

w zakresie zarządzania kryzysowego:

- opracowywanie i przyjmowanie procedur współdziałania na wypadek wystąpienia bezpośredniego zagrożenia dla stabilności systemu finansowego
- koordynowanie działań członków Komitetu w przypadku bezpośredniego zagrożenia dla stabilności systemu finansowego lub zidentyfikowania instytucji finansowej, której obecna lub prognozowana sytuacja finansowa może stanowić zagrożenie dla dalszego funkcjonowania tej instytucji

NBP a Komitet Stabilności Finansowej

NBP udostępnia Komitetowi Stabilności Finansowej:

- informacje i dane, w tym chronione na podstawie odrębnych ustaw, niezbędne do oceny ryzyka systemowego
- analizy, opracowania i opinie dotyczące oceny ryzyka systemowego, stabilności finansowej i nierównowag makroekonomicznych, w tym cykliczne raporty NBP o stabilności systemu finansowego oraz raporty o nierównowagach makroekonomicznych

NBP a Komitet Stabilności Finansowej

NBP udostępnia Komitetowi Stabilności Finansowej:

- informacje o działaniach podejmowanych przez właściwe podmioty i związanych z realizacją rekomendacji Komitetu Stabilności Finansowej
- informacje o konsultacjach z Komisją Europejską, Europejską Radą do spraw Ryzyka Systemowego, Europejskim Urzędem Nadzoru Bankowego oraz organami nadzoru makroostrożnościowego z innych zainteresowanych państw członkowskich

NBP a Komitet Stabilności Finansowej

NBP :

- zapewnia obsługę Komitetu Stabilności Finansowej
- informacje o konsultacjach z Komisją Europejską, Europejską Radą do spraw Ryzyka Systemowego, Europejskim Urzędem Nadzoru Bankowego oraz organami nadzoru makroostrożnościowego z innych zainteresowanych państw członkowskich
- NBP zapewnia obsługę Komitetu Stabilności Finansowej w zakresie realizacji zadań dotyczących nadzoru makroostrożnościowego

Stosowanie instrumentów polityki makroostroż.

- aktywowane, gdy zaobserwowano symptomy ryzyka systemowego
- wycofywane w okresie dekonunktury, aby nie stanowić dodatkowego obciążenia dla banków i zapewnić dopływ kredytu do gospodarki

Polityka makroostrożnościowa powinna mieć charakter antycykliczny uwzględniając fakt, iż ryzyko akumuluje się w fazie ekspansji kredytowej, a w okresie recesji dochodzi jedynie do materializacji nagromadzonego ryzyka.

Etapy działań

- Identyfikacja i ocena ryzyka systemowego
- Ostrzeżenie o identyfikacji ryzyka systemowego
- Zalecenie podjęcia działań ograniczających ryzyko systemowe
- Wdrożenie instrumentów makroostrożnościowych
- Monitoring podjętych działań makroostrożnościowych

